

1.6 Kwijtschelding

Inwoners met een laag inkomen kunnen kwijtschelding krijgen voor de aanslag van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de onroerende-zaakbelasting. Bij de beoordeling van het verzoek vindt er een toets plaats naar inkomen en vermogen. De gemeente mag alleen kwijtschelding verlenen als het inkomen niet hoger ligt dan 100% van het bijstandsniveau. Mensen die duurzaam een laag inkomen hebben, hoeven geen verzoek om kwijtschelding in te dienen. Hun aanslagen worden automatisch kwijtgescholden.

Naar verwachting wordt er in 2019 ongeveer 650 keer kwijtschelding verleend tot een totaal bedrag van € 265.000.

Tabel ontwikkeling kwijtschelding

Kwijtscheldingen	bedragen x € 1.000		
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	- 168	- 150	- 150
Kwijtschelding rioolheffing	- 125	- 115	- 115
Totaal	- 293	- 265	- 265

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen

2.1 Inleiding

Informatie over het weerstandsvermogen is van belang om te weten of en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Deze tegenvallers kunnen incidenteel en structureel van aard zijn, maar hebben altijd invloed op de financiële positie van de gemeente. Hoe hoog het weerstandsvermogen zou moeten zijn, is niet exact aan te geven. De omvang is afhankelijk van de financiële risico's die de gemeente loopt en de kans dat de risico's daadwerkelijk effectief worden. De mate van flexibiliteit van de gemeentebegroting speelt een belangrijke rol bij de bepaling van het weerstandsvermogen: hoe snel kunnen tegenvallers worden opgevangen door ombuigingen van bestaand beleid al dan niet in combinatie met belastingverhogingen.

Ook de omvang van de vrij aanwendbare reserves is daarbij van belang. Vanuit het provinciaal toezicht zijn geen directe normen voor het weerstandsvermogen aangegeven; wel wordt bewaakt dat de algemene reserve een bepaalde minimum omvang heeft.

Begrippenkader

Onder het weerstandsvermogen wordt een kengetal verstaan, namelijk de verhouding tussen de direct beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit.

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Met de direct beschikbare weerstandscapaciteit bedoelen we de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten te dekken. Onder *benodigde weerstandscapaciteit* verstaan we alle risico's waarvoor nog geen maatregelen zijn getroffen, die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Tot het treffen van dergelijke maatregelen behoren onder andere het instellen van voorzieningen, het afdekken van risicogebieden met verzekeringen dan wel andere risico-beperkende acties.

2.2 Beleid

In januari 2016 is de Nota risicomanagement & weerstandsvermogen geactualiseerd en sindsdien zijn de

hoofdpijnen van beleid als volgt.

Het weerstandsvermogen wordt concern-breed twee maal per jaar bepaald. Dit wordt uitgewerkt in paragraaf 2 (programmabegroting en jaarverslaggeving). Met ingang van de jaarverslaggeving 2015 wordt er in de risicolijst ook rekening gehouden met de post 'onvoorziene risico's grondexploitaties'. Risico's en reserves zijn continu aan verandering onderhevig, het weerstandsvermogen is dan ook een momentopname. Om schijnnaauwkeurigheid te voorkomen wordt daarom gewerkt met streefwaardes en bandbreedtes in plaats van exacte getallen.

Weerstands vermogen	Effect	Maatregel
< 1,0	onder minimale streefwaarde	College neemt maatregelen om binnen twee jaar > 1,0 te komen. Deze zijn gericht op het verlagen van de benodigde weerstandscapaciteit en/of het verhogen van de beschikbare weerstandscapaciteit.
1,0 – 1,2	minimale streefwaarde	college maakt analyse en geeft de meerjarige verwachting aan.
1,2 – 1,6	optimale bandbreedte	n.v.t.
1,6 – 2,0	maximale streefwaarde	college maakt analyse en geeft de meerjarige verwachting aan.
> 2,0	boven maximale streefwaarde	n.v.t.

2.3 Beschikbare weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft de mate aan waarin de gemeente zelf in staat is om niet-begrote kosten te dekken door structurele middelen vrij te maken. Hierbij kan gedacht worden aan de mogelijkheden die er zijn tot het verhogen van de inkomsten (bijvoorbeeld via belastingverhoging).

Bij de incidentele weerstandscapaciteit gaat het om de aanwezigheid van vrij besteedbare middelen die eenmalig kunnen worden ingezet. In het kader van het weerstandsvermogen binnen deze paragraaf zullen wij slechts rekening houden met de incidentele weerstandscapaciteit.

In onderstaande tabel is een vergelijkend overzicht gegeven van de geprognosticeerde weerstandscapaciteit per begin/einde van het boekjaar.

Tabel beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1.000)	Prognose 1 jan 2019	Prognose 31 dec 2019
a) Algemene reserves	25.562	31.533
b) Stille reserves	p.m.	p.m.
Totaal	25.562	31.533

Toelichting op Tabel berekening beschikbare weerstandscapaciteit

Algemene reserves (a)

Voor de berekening van de weerstandscapaciteit worden alleen de vrij besteedbare reserves meegenomen. Deze vrij besteedbare reserves treffen wij aan bij de groep van algemene reserves. Voor de bestemmingsreserves geldt dat voor wijziging van de bestemming een raadsbesluit nodig is, en er dus geen sprake is van een vrij besteedbare reserve. Voorzieningen zijn niet vrij besteedbaar en behoren daarom niet tot de weerstandscapaciteit.

Stille reserves (b)

Stille reserve is het verschil tussen de hogere directe opbrengstwaarden bij verkoop en de boekwaarden van de diverse activa. Hierbij kan worden gedacht aan panden, aandelen en bedrijfsmiddelen. De directe opbrengstwaarde dient bekend te zijn en bovendien moeten de betreffende activa direct verkoopbaar of verhandelbaar zijn. Dit is met de gemeentelijke activa zelden het geval. Mede daarom zijn de stille reserves als een p.m. post opgenomen.

2.4 Benodigde weerstandscapaciteit

Alle risico's zijn onlangs geactualiseerd. Daarnaast zijn, waar mogelijk, maatregelen getroffen om het risico te beperken. Vervolgens is een risico simulatie uitgevoerd. Deze simulatie resulteert in een totaal risico bedrag van € 14,1 miljoen, vrijwel gelijk aan de uitkomst van de simulatie van de jaarverslaggeving 2016 (14,2 miljoen). In de top 10 zijn 2 nieuwe risico's: jeugd (nr 6 in de lijst hieronder) en organisatie (nr 8). De uit de top 10 verdwenen risico's zijn niet zozeer vervallen maar door de nieuwe risico's op een lagere plaats terecht gekomen in de simulatie.

De belangrijkste tien risico's (mix van omvang/geld en kans), in volgorde van impact zijn :

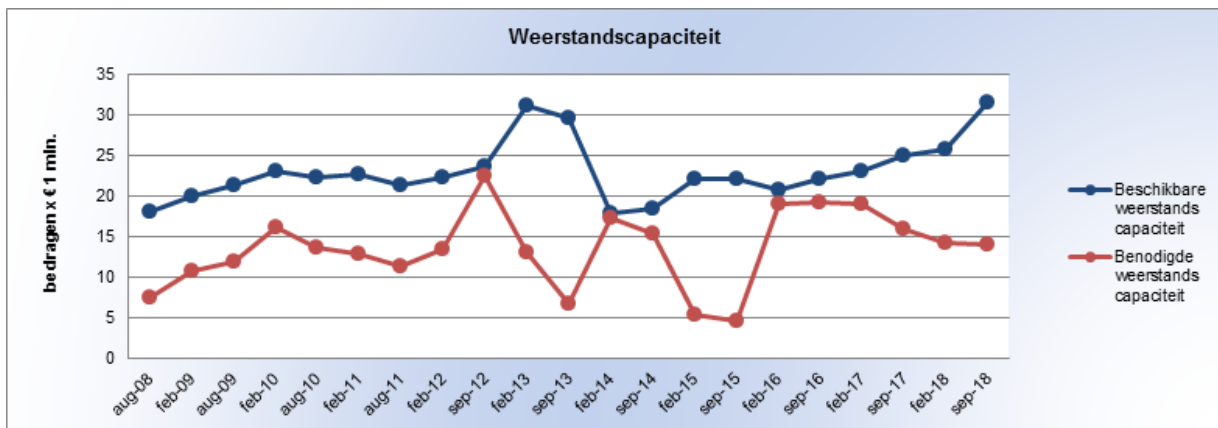
1. onvoorziene risico's grondexploitatie (planfase 2 en 3);
2. niet of niet tijdig kunnen aantrekken van (kwalitatief) voldoende personeel;
3. faillissement ingeval van borgstelling/garanties;
4. hogere aanlegkosten voor verbindende schakel door Provincie (rondweg Voorthuizen Noord);
5. geldkraan banken gaat dicht;
6. kosten jeugd zijn hoger dan begroot, reserve sociaal domein is leeg;
7. plotselinge en forse rentestijging;
8. organisatie vraagt andere capaciteiten/competenties (a.g.v. organisatie ontwikkeling);
9. misbruik van informatie, diefstal, omkoping, fraude;
10. bijdragen van derden Esvelderbeek.

Risico's zijn ook inzichtelijk bij (en integraal onderdeel van) alle speerpunten van de vier programma's. De risico's van verbonden partijen zijn in paragraaf 6 in beeld gebracht.

2.5 Weerstandsvermogen

Weerstandscapaciteit

De ontwikkeling van onze reserves (beschikbare weerstandscapaciteit) en risicobedrag (benodigde weerstandscapaciteit) sinds de invoering van risicomanagement ziet er als volgt uit:
(NB. beschikbare weerstandscapaciteit : de cijfers van augustus/september hebben betrekking op prognoses (begroting); die van februari geven de werkelijkheid weer (jaarverslaggeving)).

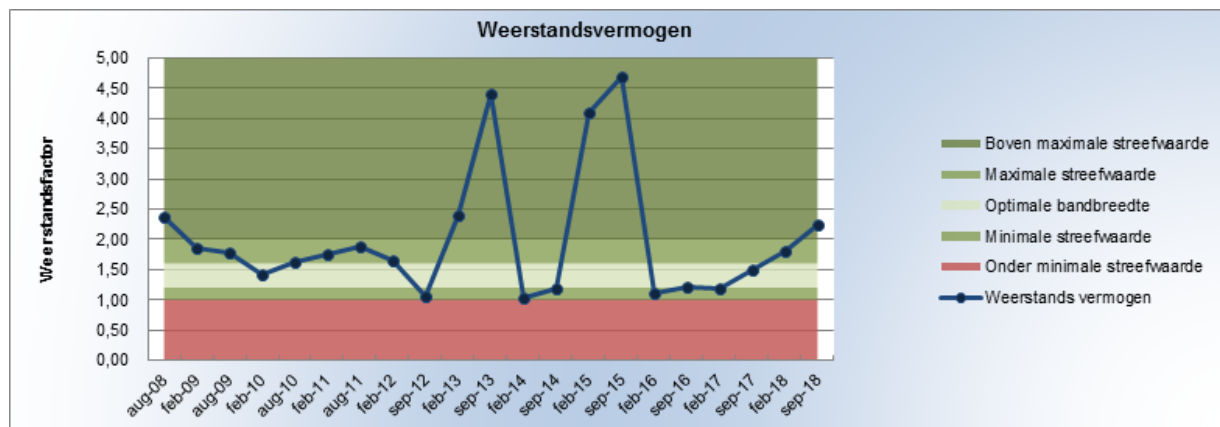

Weerstandsvermogen

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{31,5}{14,1} = 2,2$$

Het weerstandsvermogen is ten opzichte van de stand van een half jaar geleden (bij de jaarrekening 2017) met

0,4 gestegen tot een waarde van 2,2. Daarmee komt het weerstandsvermogen boven de maximale streefwaarde. Het weerstandsvermogen moet worden beoordeeld mede in het licht van de solvabiliteit. De beschikbare weerstandscapaciteit maakt hier onderdeel van uit. De solvabiliteit (zie paragraaf 2.6) bevindt zich maar net boven de minimale streefwaarde. Het is daarom verstandig geen specifieke besluiten te nemen die het weerstandsvermogen omlaag brengen. Bovendien, de impact van het begrotingsresultaat (- /- € 3,555 mln) bedraagt ca. -0,2 op het weerstandsvermogen. Dit betekent dat het weerstandsvermogen, rekeninghoudend met gelijkblijvende factoren, in 2020 zal dalen naar 2,0.

2.6 Balansprognose en financiële kengetallen

Vanaf 2013 geeft de gemeente aandacht aan balansratio's in de P&C documenten. Dit zijn verhoudingsgetallen op basis van de balans en/of exploitatietotalen. Vanaf de begroting 2017 hebben wij een balansprognose en kengetallen opgenomen conform de voorgeschreven berekeningsstelsel.

Meerjarenbalans

Prognose meerjarenbalans	Realisatie	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021	Ultimo 2022
bedragen x € 1.000						
Activa						
<u>Vaste activa</u>						
Immateriële vaste activa	451	431	411	391	371	351
Materiële vaste activa	207.951	221.951	235.451	242.701	248.201	255.951
Financiële vaste activa	16.386	15.386	14.886	14.386	13.886	13.386
Totaal vaste activa	224.788	237.768	250.748	257.478	262.458	269.688
<u>Vlottende activa</u>						
Voorraden	82.258	63.758	38.758	35.258	20.258	13.258
Vorderingen	8.744	8.744	8.744	8.744	8.744	8.744
Liquide middelen	-	-	-	-	-	-
Overlopende activa	5.740	5.740	5.740	5.740	5.740	5.740
Totaal vlottende activa	96.742	78.242	53.242	49.742	34.742	27.742
Totaal activa	321.530	316.010	303.990	307.220	297.200	297.430
Passiva						
<u>Eigen vermogen</u>						
Reserves	66.809	62.810	70.245	66.790	68.390	69.990
Onverdeeld resultaat	1.092	7.330	- 3.555	200	200	200
Totaal eigen vermogen	67.901	70.140	66.690	66.990	68.590	70.190
<u>Vreemd vermogen</u>						
Voorzieningen	11.925	12.125	12.025	12.025	12.325	12.125
Langlopende schulden	213.365	210.941	192.280	171.845	143.591	125.428
Totaal vreemd vermogen	225.290	223.066	204.305	183.870	155.916	137.553
<u>Vlottende passiva</u>						
Kortlopende schulden	22.992	17.457	27.648	51.013	67.347	84.340

Liquide middelen	- 2.474	- 2.474	- 2.474	- 2.474	- 2.474	- 2.474
Overlopende passiva	7.821	7.821	7.821	7.821	7.821	7.821
Totaal vlottende passiva	28.339	22.804	32.995	56.360	72.694	89.687
Totaal passiva	321.530	316.010	303.990	307.220	297.200	297.430

Toelichting meerjarenbalans

Als uitgangspunten voor de meerjarenbalansprognose hebben wij ons gericht op de belangrijkste en grootste posten. Daarbij hebben wij een aantal uitgangspunten gehanteerd ten aanzien van:

- de materiële vaste activa: hierin is een toename opgenomen op basis van de bestaande beleidstoevoegingen, vervangingsinvesteringen en een afname op basis van de vaste, toekomstige afschrijvingen;
- de financiële vaste activa: er is een inschatting gemaakt op basis van gemaakte afspraken en het historisch verloop van de portefeuille;
- de grondvoorraad (incl voorziening): is gebaseerd op het actuele Meerjarenplangrondexploitaties (MPG);
- de reserves: er is een inschatting gemaakt op basis van vaste en incidentele stortingen en onttrekkingen en daarbij ook 75% van de prognose van de winstnemingen grondexploitatie in 2018;
- de langlopende schulden: op basis van het verloop gebaseerd op de huidige vaste leningenportefeuille.

De post 'kortlopende schuld' is de sluitpost en geeft een indicatie voor de aan te trekken financiering in de betreffende jaren. Dit kan kortlopend danwel langlopend afgesloten worden.

Financiële kengetallen

Bij het beoordelen van de hoogte en de ontwikkeling van de ratio's moet gekeken worden naar de samenhang tussen ratio's en ontwikkeling ervan in de tijd. De uitkomst van een individuele ratio biedt een beperkt inzicht.

Netto schuldquote:

Netto schuld als aandeel van de inkomsten. Als streefwaarde hanteert de VNG een netto schuldquote van 130% als bovengrens, maar liever onder de 100%. Een nadere analyse is opgemaakt in de geactualiseerde schuldennotitie van 26 maart 2016 en is met u gedeeld. Begin 2019 zal deze weer geactualiseerd worden.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen:

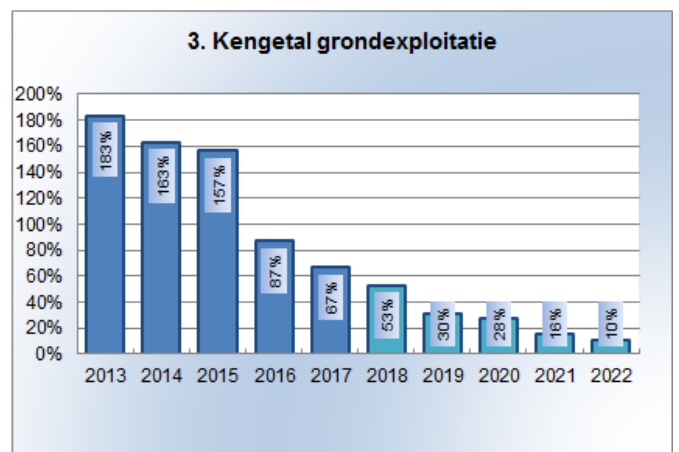
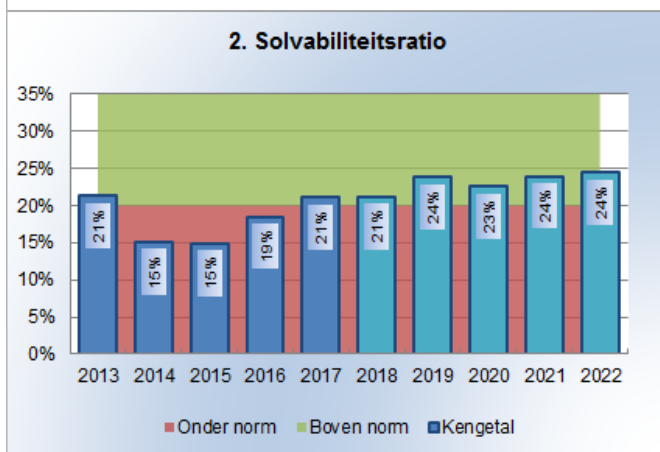
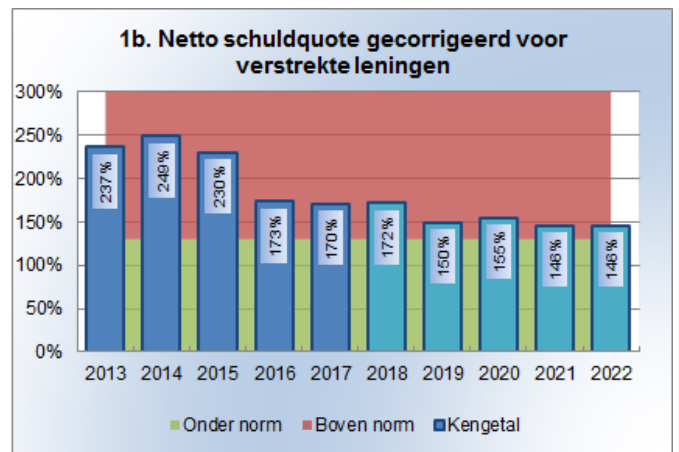
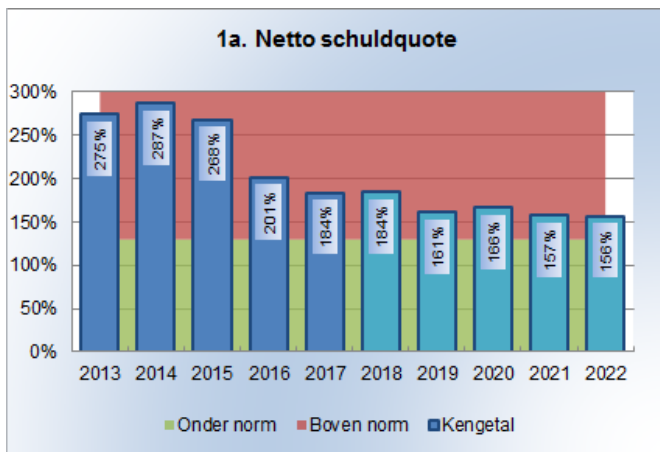
Netto schuld als aandeel van de inkomsten gecorrigeerd voor verstrekte leningen (dus exclusief de door de gemeente verstrekte leningen, zoals hypotheekleningen aan ambtenaren)

Solvabiliteit:

Het procentuele aandeel van het eigen vermogen op het totaal van het vermogen. Deze ratio geeft aan in hoeverre een organisatie aan de lange termijn financiële verplichtingen kan voldoen. Algemeen gehanteerde streefwaarde is minimaal 20% (eigen vermogen/totale vermogen), maar liever meer dan 30% (streefwaarde).

Grondexploitatie:

Het totaal van voorraad bouwgrond (in exploitatie genomen gronden en niet-in exploitatie genomen gronden) afgezet tegenover de inkomsten van de gemeente.

Kengetallen	Realisatie					Begroting		MJR		
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Netto schuldquote	287%	268%	201%	184%	184%	182%	166%	168%	159%	158%
Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	249%	230%	173%	165%	175%	169%	154%	157%	148%	148%
Solvabiliteitsratio	15%	15%	19%	21%	21%	22%	22%	22%	23%	24%
Grondexploitatie	163%	157%	87%	75%	67%	53%	30%	28%	16%	10%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	100%	101%	101%	101%	103%	104%	105%	106%	105%	104%

Toelichting financiële kengetallen

Toelichting

In deze begroting ontwikkelen de balansratio's zich op een vrij constant niveau, maar laten in 2019 een lichte verbetering zien. In het meerjarenbeeld daalt de schuldquote verder door en stijgt de solvabiliteit. Dit heeft ondermeer te maken met de afbouwende voorraad bouwgrond en de toenemende inkomsten. De positieve ontwikkeling zal zich de komende jaren moeten bestendigen. Onze ambities gaan gepaard met investeringen, hierdoor zullen de balansratio's de komende jaren wellicht nog fluctueren voordat zij op of onder de normwaarde gaan uitkomen.

1a Netto schuldquote

De verbetering van de schuldquote wordt veroorzaakt door een daling van de omvang van de schuld (lang en kort). Deze ontwikkelt zich naar verwachting van € 241 miljoen in 2017 naar € 215 miljoen in 2022, door ondermeer een verdere verkleining van de grondvoorraad. Tegelijkertijd zien we, als gevolg van diverse investeringen, de materiële vaste activa oplopen waardoor de netto schuldquote zich niet nog sneller verbetert. In de noemer zijn de inkomsten van de gemeente gestegen van € 124 miljoen in 2017 naar € 127 miljoen in 2022.

1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Dit kengetal geeft het effect aan als alle aan derden verstrekte leningen buiten beschouwing worden gelaten. In 2019 is dit verschil ca. 12% (166% versus 154%). De grootste component in de verstrekte leningen betreft de hypotheekleningen aan ambtenaren. De portefeuille is in enkele jaren flink gedaald (ca. € 10 miljoen) en zal naar verwachting de komende jaren niet veel verder dalen.

2 Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio heeft zich negatief ontwikkeld in de periode van 2011 (27%) tot 2013/2014 (15%) voornamelijk als gevolg van het treffen van de verliesvoorziening voor de grondexploitatie ten laste van de reserves. Inmiddels wordt een stijging tot 22% in 2019 verwacht door een licht toenemende eigen vermogenspositie en een dalend balanstotaal.

3 Grondexploitatie

Dit kengetal is te lezen als een verbijzondering van de balansratio '1 Netto schuldquote'. In dit kengetal worden de bouwgronden (in exploitatie + niet in exploitatie) gedeeld door de totale inkomsten van de gemeente. Dit kengetal verbetert zich van 67% in 2017 naar 10% in 2022 vanwege de ontwikkeling van de voorraad bouwgrond: van € 82 miljoen (netto) in 2017 naar ca. € 14 miljoen in 2022.

4 Structurele exploitatieruimte

In deze begroting is ook de structurele exploitatieruimte procentueel weergegeven. Dit houdt rekening met het structurele resultaat (zie meerjarenprognose in de financiële begroting) en de structurele stortingen en onttrekkingen in de reserves. Voor 2019 is het incidentele resultaat als gevolg van de jeugdhulp buiten beschouwing gelaten bij dit kengetal.

5 Gemeentelijke belastingcapaciteit

De gemeentelijke belastingcapaciteit laat de ontwikkeling van de lokale belastingen en heffingen voor een gemiddeld gezin zien afgezet tegenover de gemiddelde belastingdruk van gemiddeld Nederland. Bij een score onder de 100% dan is de belastingdruk lager dan gemiddeld Nederland.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Inleiding

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt een beslag op een aanzienlijk deel van de financiële middelen. Kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën wegen, water en gebouwen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleidskader, de beheerplannen en de financiële consequenties.

In de beheerplannen legt de gemeenteraad de kaders vast voor de uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Met de vaststelling van de programmabegroting machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders om de uitgaven ten laste van de betreffende onderhoudsvoorzieningen te doen.

Deze voorzieningen worden gevuld door een jaarlijkse storting vanuit de diverse programma's. De kosten van het onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

3.2 Wegen

Beleidskader

De gemeente heeft op dit moment ongeveer circa 4,0 miljoen m² aan wegen, fiets- en voetpaden in beheer en eigendom. De gemeente is, als wegbeheerder, verantwoordelijk voor deze verhardingen. De, in mei 2016 door de gemeenteraad vastgestelde, beleidsvisie Beheer en Onderhoud wegen gemeente Barneveld 2017-2026 geeft hiervoor de juiste kaders. Vanaf de Kadernota 2017-2020 is het hieraan gerelateerde benodigde onderhoudsbudget opgenomen.

Kwaliteitsniveau verhardingen

Door de raad is besloten dat het totale verhardingsareaal binnen de gemeente dient te voldoen aan kwaliteitsniveau 'Basis'. Op dit moment kent het areaal aan asfaltverhardingen een onderhoudsachterstand. De